

Список використаних джерел

1. Барчі Б.В. Особливості мотивації повторного професійного самовизначення особистості / Б. В. Барчі // Лабіринти реальності :зб.наукових праць /за заг.ред.д.філос.н. Журби М.А. – Монреаль: СРМ «ASF», 2017. – 271с. – С.134-136.
2. Історія психології: навч. посіб. / В. А. Роменець. — К. : Вища шк. Головне вид-во, 1978. – 440 с.
3. Абульханова К.А. О субъекте психической деятельности. – М.: Наука,1973.
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. В 2-х т. М., 1989.
5. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.:Наука, 2004.
6. Основи загальної психології /За ред. акад. С.Д. Максименка. – К.: НПЦ Перспектива, 1998. – 256 с.
7. Барчі Б. В., Чуричканич А. А. Психологічні особливості Я-концепції особистості / Б. В. Барчі, А.А. Чуричканич // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16-17 травня 2019 р., Мукачево / Ред.кол.: Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2019. – 656 с. – С.37 – 39

ДОБРУНИК Я. В.

ТОВКАНЕЦЬ Г.В.

Мукачівський державний університет, Україна

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Основним документом, що забезпечує досягнення учнями визначених відповідним Державним стандартом загальної середньої освіти результатів навчання, є освітня програма закладу загальної середньої освіти. Важливо при формуванні змісту навчання визначати освітні, розвивальні та виховні можливості змістового матеріалу, зокрема в контексті екологічної освіти. Освітні цілі передбачають формування системи уявлень і понять про явища природи та взаємозв'язки й залежності між ними, предметних умінь на основі засвоєних природничих знань, умінь застосовувати спеціальні методи пізнання природи (спостереження, дослід, практична робота). Розвивальні цілі спрямовані на розвиток розумових здібностей учнів, що відбувається через оволодіння вміннями розумової діяльності, а також на розвиток емоційної сфери дітей, їхньої пізнавальної активності і самостійності шляхом засвоєння узагальнених способів самоуправління. Виховні цілі пов'язані із вихованням особистісних якостей школяра, його екологічної культури, поведінки, адекватної моральним, етичним, естетичним нормам та загальнолюдським цінностям у ставленні до навколишнього світу, прагнення охороняти і примножувати природу рідного краю.

Аналіз навчальних програм дозволяє зробити висновок, що вони орієнтують учителів початкової школи на формування у школярів екологічних знань та умінь, екологічної культури та поведінки.

Значні можливості для реалізації завдань формування екологічної культури закладені в курсі «Я у світі», який реалізує освітню галузь «Суспільствознавство» Державного стандарту початкової загальної освіти і спрямовується на соціалізацію особистості молодшого школяра, зокрема його громадянське і патріотичне виховання [2].

Оскільки основою формування екологічної культури молодших школярів є система теоретичних знань про взаємодію суспільства і природи, про взаємозв'язки в природі; система норм і правил ставлення людини до природи та умінь й навички по її вивченню та охороні, то в ході нашого дослідження ми провели аналіз матеріалів підручників із точки зору визначення, які екологічні знання відображені у їх змісті (Табл. 1).

Аналіз змісту підручників показав, що екологічні знання включені як фрагментарно до різних розділів курсу «Я у світі», так і цілісно у вигляді окремих екологічних тем уроків. Вивчення змісту підручників показало, що кожний розділ навчального предмета «Я у світі» спрямований на формування і розвиток відповідального ставлення дітей до навколишньої природи. Разом з тим, аналіз текстового матеріалу підручників засвідчив, що вони виконують, в основному, лише функцію носія готової інформації екологічного характеру для учнів і не сприяють у достатній мірі виробленню досвіду самостійної діяльності, спрямованої на охорону і збереження навколишнього середовища та на формування екологічної культури учнів. Аналіз програмних вимог для початкової школи із курсу «Я у світі» засвідчує, що хоча автори і визначають, що необхідно формувати екологічні знання у молодших школярів, проте зміст цієї роботи, шляхи їх формування, способи керівництва освітньою діяльністю учнів із цієї метою не розглядаються в повній мірі.

Таблиця 1

Екологічні знання, відображені у змісті підручників «Я у світі»
для початкової школи

Клас	Назва розділу	Екологічні знання
3 клас	Людина як частина природи і суспільства. Розвиток людини протягом життя.	Учень знає, що відрізняє людину від тварини (мислення, мова, праця); має уявлення про: умови росту й розвитку дитини; що досягнення мети залежить від наполегливості й старанності; володіє прийомами планування робочого часу, тренування уваги, зосередженості, досягнення успіху, запам'ятовування; виявляє інтерес до своєї зовнішності; прагне до акуратності; до самовиховання; розпізнає вчинки; дає оцінку виявам характеру; наводить приклади успіху людини залежно від її поведінки.
4 клас	Людина і світ. Земля – спільний дім для всіх людей. Україна на карті світу, уявні подорожі в інші країни (проект). Найближчі сусіди України. Співробітництво людей у питаннях збереження природи і життя. Внесок	Учень має уявлення про: Землю як спільний дім для всіх людей, необхідність толерантного ставлення до різноманітності культур, звичаїв народів; наводить приклади співробітництва України з іншими країнами стосовно проблем охорони природи, енергозбереження,

кожної людини у збереження різних культур і природних багатств.	безпечного життя, запобігання стихіям.
---	--

Навчальні програми та підручники, хоча і створюють дидактичне забезпечення процесу формування екологічної культури молодших школярів у процесі навчання, проте його недостатньо. Оскільки предмети початкової школи мають значні можливості для екологізації змісту навчання, то вони розглядаються як ефективний засіб виховання у школярів любові до природи, розуміння необхідності її охорони. Вивчення таких предметів, як українська мова, літературне читання, образотворче мистецтво, трудове навчання, музика і співи сприяє художньому засвоєнню природничої та соціальної дійсності, розвитку моральних і естетичних відносин учнів, їх вміння виражати своє особисте ставлення до природи творчими засобами. Варто, на нашу думку, звернути увагу на практичні можливості уроків української мови щодо екологічного виховання.

Управління діяльністю молодших школярів при формуванні у них екологічної культури під час проведення уроків у початковій школі вчителі можуть здійснювати за допомогою різних педагогічних засобів. Насамперед, за допомогою різних навчальних завдань, інструкцій, питань, вправ, естетичних бесід. Учням можуть бути запропоновані виконання вправ, переказування прослуханого чи прочитаного тексту за поданим планом, складання розповіді на основі спостережень, власного досвіду, за малюнком, серією малюнків, заданим початком, початком і кінцівкою, зміст яких має природничий характер.

Стимулюють розвиток екологічного мислення учнів такі прийоми як: аналіз та моделювання ситуацій, дискусії, розв'язання проблемних практичних завдань, побудова асоціацій, ланцюгів протиріч тощо. У процесі спільної діяльності учні здобувають персональний досвід роботи в команді, взаємопідтримки й взаємонавчання, вчаться узгоджувати свої дії з іншими учасниками, аргументувати свої думки фактами, прикладами.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: <http://osvita.ua/>
2. Маршицька В.В. Сутнісні характеристики екологічної компетентності учнів початкової школи. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: [зб. наук. праць]. Київ, 2005. Кн. 2. Вип. 8. С. 20 – 26.
3. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Я у світі. 3 – 4 клас URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

ДУФИНЕЦЬ А.Є.

БРИЖАК Н. Ю.,

Мукачівський державний університет, Україна

МЕТОДИ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПОНЯТЬ СУЧАСНОЇ ДИДАКТИКИ

Одним із основних напрямів в роботі сучасної школи є вдосконалення освітнього процесу, а в цьому вирішальне місце належить ретельно продуманій, науково обґрунтованій системі роботи на всіх ланках освіти. В інтенсифікації

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>